

Meta Roestenberg - Foto Anja Robertus

Privaat prijzengeld onmisbaar

Mercator Sapiens Stimulus naar Meta Roestenberg

Door: Floris Kappelle

20-02-2025

Wetenschap Verslag

Eén miljoen euro. Dat is het bedrag van de hoogst gedoteerde privaat gefinancierde wetenschapsprijs van Nederland: de Mercator Sapiens Stimulus. Vorige week vond de uitreiking plaats bij de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen (KHMW). Laureaat voor 2025 is Meta Roestenberg, hoogleraar vaccinologie en klinisch hoofd van het Controlled Human Infection Center aan de Universiteit van Leiden. Dat miljoen is afkomstig van de Hartwig Foundation van filantroop Rob Defares die vijf jaar garant staat voor deze premie.

Het belang van particuliere financiering van wetenschappelijk onderzoek kan niet genoeg benadrukt worden. Financiering op basis van vertrouwen heeft daarbij een enorme impact. Dankzij het royale private prijzengeld kan Roestenberg onder meer een promovendus en twee postdoctorale onderzoekers aanstellen. Zo krijgen jonge academici de kans om zich verder te ontwikkelen in een tijd dat de overheid draconische bezuinigingen doorvoert op wetenschappelijk onderzoek. Gelukkig zijn er stichtingen als de Hartwig Foundation die in een grote behoefte voorzien. Het toekenningsgebied van de stimulus betreft het ene jaar de bèta en medische wetenschappen en het volgende jaar alfa en gamma.

Grensverleggend onderzoek

Uitzonderlijk aan de Mercator Sapiens Stimulus is dat er geen voorwaarden zijn verbonden aan het te verrichten onderzoek. De winnaar krijgt de kans om de eigen visie uit te werken en de prijs naar eigen inzicht te besteden. Roestenberg: 'Dat betekent dat ik risico kan nemen, van de gebaande paden af kan gaan en prioriteit kan geven aan de onderzoeksvraag die het meest urgent is nu.'

Dat grensverleggende onderzoek betreft de ontwikkeling van een innovatief vaccin tegen malaria, de ziekte die jaarlijks wereldwijd meer dan een half miljoen levens eist. Samen met een team van talentvolle onderzoekers werkt Roestenberg aan een concept waarbij genetisch verzwakte malariaparasieten aangepast worden zodat ze nog betere afweerresponsen opwekken. 'Zo hopen we op totaal onconventionele wijze een nieuwe generatie malariavaccins te ontwikkelen. Ik ben er enorm trots op dat al die jonge mensen in ons team mij elke dag weer steunen om het onderzoek waar te maken.'

De eerste onderzoeksresultaten laten zien dat deze vorm van immunisatie een bijna volledige bescherming biedt. Veelbelovend resultaat dus dat inmiddels de belangstelling heeft gewekt van de internationale vakpers met publicaties in de *New England Journal of Medicine* en *Nature Medicine*. Met het geld van de Stimulus gaat Roestenberg het vaccin nog krachtiger maken zodat het effectief kan worden ingezet in landen waar malaria heerst.

V.l.n.r. laureaat Meta Roestenberg, KHMW-voorzitter Linda Hovius en oud-voorzitter Alexander Rinnooy Kan

Wijze Koopman

Volgens Alexander Rinnooy Kan - oud-voorzitter KHMW en nog veel meer - is de Mercator Sapiens een fictieve figuur die door Caspar Barlaeus in 1632 werd geïntroduceerd als een stereotype van de wijze koopman die het belang van kennis en ethisch handelen onderkent en die gevoelig is voor cultuur en wetenschap. Of daarmee in onderhavig geval donateur Rob Defares wordt bedoeld lijkt een plausibele suggestie. Hij heeft in ieder geval de beoordeling van de vele inzendingen in handen gelegd van een keur aan eminente hoogleraren in de jury van de Stimulus: Ineke Sluiter, voormalig president KNAW, Stan Gielen, voormalig voorzitter raad van bestuur NWO, André Knottnerus, oud-voorzitter WRR, juryvoorzitter Louise Gunning-Schepers en als vicevoorzitter Alexander Rinnooy Kan, beiden voormalig voorzitter van de KHMW. Je kunt nauwelijks betere boegbeelden bedenken voor een stichting die jaarlijks een dergelijk majeure donatie kan inzetten voor de ondersteuning van een briljante wetenschapper.

Medailles omsmelten

Secretaris natuur- en medische wetenschappen bij de KHMW Ad IJzerman, emeritus hoogleraar farmacochemie, vertelt over de oprichting in 1752. 'Als oudste 'Geleerde Genootschap' in Nederland reiken wij al eeuwen prijzen uit naar aanleiding van prijsvragen. Vaak waren dat gouden medailles om toegepast wetenschappelijk onderzoek te stimuleren. Niet zelden werden die medailles omgesmolten om het onderzoek te bekostigen.' Feitelijk betrof het subsidies avant la lettre om de wetenschap te bevorderen. Prijzen vormen dus van oudsher de *corebusiness* van de KHMW die onafhankelijke juryleden aandraagt voor de beoordeling van wetenschappelijke prestaties.

Prijzen en stipendia worden toegekend op elk niveau, van profielwerkstukken, scripties en promoties tot oevreprijzen. Talent herkennen en erkennen in een notendop. Jaarlijks worden zo'n honderdveertig prijzen uitgereikt tijdens feestelijke bijeenkomsten in het Hodshonhuis, sinds twee eeuwen de zetel van de KHMW aan het Spaarne in Haarlem. Met Koning Willem-Alexander als 'protector' en zo'n duizend leden waarvan ruim de helft prominente wetenschappers en de rest maatschappelijke leden slaat de KHMW een betekenisvolle brug tussen wetenschap en samenleving.

Onder professoren

De feestelijke prijsuitreiking in de stijlvolle aula van het achttiende-eeuwse clubhuis werd onder meer opgeluisterd met presentaties door de hoogleraren Marcel Levi en Jan Willem Gunning. De laudatio werd uitgesproken door Alexander Rinnooy Kan en tot slot gaf Stimulus-laureaat Meta Roestenberg een exposé over haar baanbrekende onderzoek. Al met al een bijzonder dagje onder professoren.